

HISTORISCHE VAARDIGHEDEN

POLITIEKE, ECONOMISCHE EN CULTURELE GESCHIEDENIS HERKENNEN

Het Cultuurstelsel dat op Nederlands-Indië werd geïntroduceerd om hiermee de kolonie weer winstgevend te maken, zorgde voor verdeeldheid in Nederland. Gedurende de negentiende eeuw verschenen er verschillende brieven, pamfletten en toespraken waarin het Cultuurstelsel werd aangevallen of verdedigd. Hier hadden de desbetreffende personen politieke, economische en culturele redenen of motieven voor.

Lees de bronnen en geef aan:

- of de auteur voor of tegen het Cultuurstelsel is;
- welk motief hij hiervoor gebruikt en;
- of dit motief bestempelt kan worden als economisch, cultureel of politiek.

bron 1 - uit een brochure genaamd *Der vrijen arbeid in Nederlands-Indië* door Eduard Douwes Dekker:

‘Ik erken dat niemand na het lezen van Max Havelaar mij kon aanzien voor een vurig aanhanger van ’t Cultuurstelsel. Maar dat betekent niet dat ik automatisch kies voor een regering of een persoon die de Javaan alsnog uitbuit. De ellende die ’t Cultuurstelsel over den Javaan brengt, kan voorkomen worden door een Gouverneur-Generaal die zijn plicht doet.’

bron 2 – het protestantse blad *De Fakkel* schreef in 1860:

‘De Javaan wordt niet vrij tenzij hij een ander mensch wordt. Hij is immers traag, kortzichtig, zorgeloos, diefachtig, schaamteloos, reeds in zijne vroege jeugd aan dierlijke wellust overgegeven, slaafsch ten opzichte van zijn meerderen, wonende in een hut waarin zich alleen het allernoodzakelijkste bevindt, en zonder gevoel van eigenwaarde. Had hij nog maar een schitterend verleden gelijk de hedendaagsche Grieken en Italiaanen hebben, had hij nog meer nationale geschiedenis en een nationale beschaving. Helaas, hij heeft geen eigen geschiedenis, geen eigen letterkunde, hij heeft van dien aard niets. Het is dan ook goed dat wij Nederlanders ons met de Javanen bemoeien (met bijvoorbeeld het Cultuurstelsel).’

bron 3 – een lid van de Tweede Kamer, baron Van Hoëvell, schreef na een verblijf van 1836 tot 1849 in de kolonie:

‘Wij kunnen geen lof genoeg toezwaaien aan Van den Bosch. De aangeboren onverschilligheid en vadsigheid van de Javaan kennende, heeft hij een stelsel ingevoerd, waardoor de Javaan verplicht is om op een deel van zijn land producten te verbouwen voor de Europese markt en deze aan het gouvernement tegen een redelijke prijs te leveren. Het stelsel is gegrond op een juiste kennis van het karakter der bevolking. De Javaan moet aan een arbeidzaam leven wennen: het moet een werkcultuur worden bijgebracht. Het denkbeeld van dwang hindert mij in dit stelsel volstrekt niet. Kinderen kan men niet overtuigen, men dwingt ze tot het goede. Het zal nog lang duren voordat de Javaan uit zichzelf meer zal doen dan nodig is voor zijn dagelijks levensonderhoud.’

bron 4 - een kamerlid van de Tweede Kamer sprak in 1860:

‘Volk van Nederland, brandt u geen bloedschuld op het geweten? Twee eeuwen lang heeft daar op Java uwe vlag gewapperd; twee eeuwen lang hebt gij er de scepter der overheersing gezwaaid; miljoenen en miljoenen zijn van de handenarbeid der inboorlingen in uw schatkist gevloeid en niets hebt gij hun teruggegeven.’

bron 5 – een zendeling schreef rond 1860 over de positie van de Javaanse boeren:

‘Dat de Javaan geen eigenaar is van de grond die hij bewoont en bebouwt, bevestigt hem grotelijks in zijn slaafse aard, bevordert zeer zijn traagheid, oppervlakkigheid en onverschilligheid, en belemmert hem, als vrij mens, eigen gedachten, eigen keus, een eigen karakter te hebben. De inwoners zijn machines die rijst verbouwen, die ieder jaar op een ander stuk grond verplaatst worden. [...] Zij hebben weinig uitzicht in de toekomst, geen uitzicht om ooit gezeten burgers te kunnen worden.’